СССР имени В. И. Ленина

1-12 Серд

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 27 февраль 1973 шу. ● № 25 (5286). Мах 2 вен

ДИКАГIА ПАЙДА ЭЦА ПРОИЗВОДСТВЕННИ МОЩНОСТЕХ!

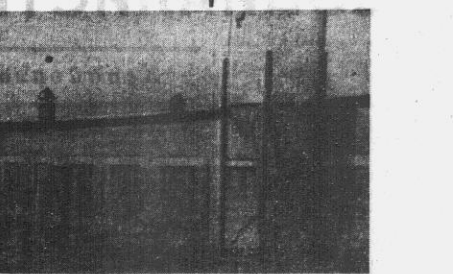

ЛЕНИНИЗМА ИДЕЯШТА ТЕШАМА ДА

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВНА ЧЕХОСЛОВАЦКИ ОРДЕН ДIАЯЛАР

ПРАГА, 23 февраль. (ТАСС). ЦIеи дезде кIайчиенча Прагас IаламаIте безамен лер тIаера тIаийца лелабу ух деношка КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев. Прагеи Чехословакеи кхача городашиен районашкеа бахача наха газетий оагIоп тIа, радионередачашка дувцу кхъхьегача хIалхо ньккхаеча февральски коталон 25 шу дузача дакъалоцаш Чехословаки фашизмах мукъайоккхаш баьча тIем тIа лаьтта хиларах. Чехословацки халкъа вокхха доттагIа хилархь уклаза дика новкъа вола, Чехословацки Социалистически Республика Турпал хьа еза Цун енна вола Л. И. Брежнев хилархь шоша рацаш хиннен гIадбахан хилар.

КПСС ЦК Генеральни секретарнара доттагIалеи баркал оалаш из-хархIарен уйла цIакха а хьахкохкIа хилар КПЧ-ЦК-ан республика правительствин председателгIа ЧССР — Президенто Л. Г. Брежнева тахан ЧССР деларI дола соавIат — шиъ шу а тIехьа цхьоалагIча стемпа Кlайча лома орден йларах, чехословацко - советски доттагIалеи дегIдоаладелча цо тIеIаьнна доккха дакъа лацар бахьан долаш кхъьегама дакъо. яьккхача февральски революцие 25 шу дизарца дувзаденна.

Л. И. Брежнева Кlайча лома орден дIаялар дездеча бар КПЧ ЦК Генеральни секретарь Г. Гусака, ЧССР Президент Л. Свобода, ЧССР правительства председатель Л. Штроугал, КПЧ ЦК Президиума членаш членалла кандидаташ, КПЧ ЦК секретараш Иштта кига вар ЧССР-ера СССР-на посол С. В. Червоненко а.

Орден дIаалуш хIара къамаьл дир новкъоста Г. Гусака.

Хlара шера дегIадозIаш латт Гроznенски районера Старо - Юртовски коь тIаера оалахазарашца дедеча фабрика низ. Фабрика комплексех цхьа дакъа мара дац эксплуатаце дIадена — коь тIаера оалахазаран лелаларг кхо корпусе инкубатори.

Фабрика хьаеш латташе а, коь тIаера оалахазарий продуктивность лакхъяра, продукцеи дIадодар лохдара. Лакма карагIдаьнаран производственни юкъекхъьара изкъаш дехаш а ферма коллектив.

Котамашта клеткаш оттаяьл кхаь корпусе. Царех шин корпусе кIентхе котамаш чухоаннаьл. Цу тIулакхо торо хилитIар фабрика мощность 2,2-зза лакхъе.

Масала, цхьаъа цхьан корпусе 7—8 эзар сонгIа котам мара лелае йиш йолаш дацар. ХIинца клеткаш уггаьлъчух тIехьагIа цхьан корпусе 19 эзар котам лелае торо хилар.

Цхьан корпусе лелаю котамаш алсамъяьнаяьле а парна хьаьлаIа Iу дела деш хиннарех кIезигагIа бI. реконструкци яьчул тIехьагIа 19 эзар котам лелае шин сар мара яцац. ХIинца яьчул, бадка еррига прошессаша: дозIкар дидаларе, хий молдара, чура нувхаш араязкеи, корпусни чухьа микромикмат доаттаяра, эцача боарамагIа сорлал хургIойлаш вIашагIгIехьаларкхара автоматгIаш йолаш.

Цунца цхьана дика айенна фабрика эрдаеца продукци а. Масала, дIаалхача шера 15-феврале фабрике 482 эзар фуъ гуллаь хиннедаре ух шера 15 феврале 1690 эзар гулдир.

Дукхха дукхагIа да начальхьхенга ух шера 15 феврале-дIадена духх а — 245 центнер. DIадахача шера шу хина начальхьхенга дIадена хиначуъ 176 центнер дукхагIа да из.

Х. МАГОМЕТОВ,
СУРТАШ ТIА: (лакерча) Старо-Юртовски коь тIаера оалахазараш лелаю фабрика корпус. (лоерча) фабрика дикагIойла болхло Габарова Айна фуаш гуладеш я.

И. ПЛИЕВА сурт.

Новкъоста Г. ГУСАКА къамаьл

Веза новкъост Брежнев!
Чехословаке Коммунистически партеи Центральни Комитето Чехословацки Социалистически Республика президентеи правительствин социм балб чехословацко - советски доттагIалеи дегIаьхкулача тIехьаьнна доккхий хIамаш карагIдувларан тхо мехкан тIа хIаттаран массе оагIоираьхьара новкъостан дахаран Нохчан Чехословаке дезагIйола советан тIам — шиъ шу а тIехьа цхьоалагIча стемпа Кlайча лома орденна коталон 25 шу дизарца дувзаденна Хьо Чехословаке венача хана из Хьона дIакхаьа а.

Веза Леонид Ильич, оаха дер тIаера чIоагIга лоарх1 Ленина идеишта хьо тешаме хиларах, тIехьаьнна дожкха хьинаран таIочти йолаш хьо хиларах Советски Союзе Коммунистически партеи советски халкъан керте эттача. Советски Союза халкъашта толаме кулгалаш ду Iеш, деринга дунен халкъашта юкъера коммунистически дозIкойн болаьнна дика влияние ешт а, хIинзаъча дунен тIа долла хIама дегIадоза хоздаьлларан влияни ешт а а волча февральски коталон 25 шу дузача дакъалоцаш Чехословаки фашизмах мукъайоккхаш баьча тIем тIа лаьтта хилархь. Чехословацки халкъа вокхха доттагIа хилархь уклаза дика новкъа вола, Чехословацки Социалистически Республика Турпал хьа еза Цун енна вола Л. И. Брежнев хилархь шоша рацаш хиннен гIадбахан хилар.

КПСС ЦК Генеральни секретарнара доттагIалеи баркал оалаш из-хархIарен уйла цIакха а хьахкохкIа хилар КПЧ-ЦК-ан республика правительствин председателгIа ЧССР — Президенто Л. Г. Брежнева тахан ЧССР деларI дола соавIат — шиъ шу а тIехьа цхьоалагIча стемпа Кlайча лома орден йларах, чехословацко - советски доттагIалеи дегIдоаладелча цо тIеIаьнна доккха дакъа лацар бахьан долаш кхъьегама дакъо. яьккхача февральски революцие 25 шу дизарца дувзаденна.

Л. И. Брежнева Кlайча лома орден дIаялар дездеча бар КПЧ ЦК Генеральни секретарь Г. Гусака, ЧССР Президент Л. Свобода, ЧССР правительства председатель Л. Штроугал, КПЧ ЦК Президиума членаш членалла кандидаташ, КПЧ ЦК секретараш Иштта кига вар ЧССР-ера СССР-на посол С. В. Червоненко а.

Орден дIаалуш хIара къамаьл дир новкъоста Г. Гусака.

Хlара шера дегIадозIаш латт Гроznенски районера Старо - Юртовски коь тIаера оалахазараш лелаеча фабрика низ. Фабрика комплексех цхьа дакъа мара дац эксплуатаце дIадена — коь тIаера оалахазаран лелаларг кхо корпусе инкубатори.

Фабрика хьаеш латташе а, коь тIаера оалахазарий продуктивность лакхъяра, продукцеи дIадодар лохдара. Лакма карагIдаьнаран производственни юкъекхъьара изкъаш дехаш а ферма коллектив.

Котамашта клеткаш оттаяьл кхаь корпусе. Царех шин корпусе кIентхе котамаш чухоаннаьл. Цу тIулакхо торо хилитIар фабрика мощность 2,2-зза лакхъе.

Масала, цхьаъа цхьан корпусе 7—8 эзар сонгIа котам мара лелае йиш йолаш дацар. ХIинца клеткаш уггаьлъчух тIехьагIа цхьан корпусе 19 эзар котам лелае торо хилар.

Цхьан корпусе лелаю котамаш алсамъяьнаяьле а парна хьаьлаIа Iу дела деш хиннарех кIезигагIа бI. реконструкци яьчул тIехьагIа 19 эзар котам лелае шин сар мара яцац. ХIинца яьчул, бадка еррига прошессаша: дозIкар дидаларе, хий молдара, чура нувхаш араязкеи, корпусни чухьа микромикмат доаттагIа, эцача боарамагIа сорлал хургIойлаш вIашагIгIехьаларкхара автоматгIаш йолаш.

Цунца цхьана дика айенна фабрика эрдаеца продукци а. Масала, дIаалхача шера 15-феврале фабрике 482 эзар фуъ гуллаь хиннедаре ух шера 15 феврале 1690 эзар гулдир.

Дукхха дукхагIа да начальхьхенга ух шера 15 феврале-дIадена дух а — 245 центнер. DIадахача шера шу хина начальхьхенга дIадена хиначуъ 176 центнер дукхагIа да из.

Х. МАГОМЕТОВ,
СУРТАШ ТIА: (лакерча) Старо-Юртовски коь тIаера оалахазараш лелаю фабрика корпус. (лоерча) фабрика дикагIойла болхло Габарова Айна фуаш гуладеш я.

И. ПЛИЕВА сурт.

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

Веза новкъост Гусак!
Веза новкъост Свобода!
Веза новкъост Штроугал!

Ас дер тIаера баркал оа шоана Чехословакин Социалистически Республика деза совгIат сайна дIадарах. Ер совгIат Чехословаке коммунистишен дерригача халкъашна а, хьалхарча деза доттагIалца а дукхха а хьалхарча денз хьадоагIача а доттагIалца ювзаенна йолча оригача тхоай вIашагIгIехьача Коммунистически партеца, дерригача советски халкъа деннарг лоарх1 аз. Дукхха бIаьш шерий исторически озлаш долаш да из доттагIал. Из чIоагIлеш фашизмана духьаьл вай цхьана дахьа тIемий цIера юкъе, керда кIоаргIага малан дочаш хилар из Чехословаке халкъо шийна социализма шлахежарна хIара, халдргдоацача социчислитчески интернационализма кердача говнашца вай шакхха моаи керда общество хьалъеча сийлахь — докхачух тIулакхо вай юкъарча идеалаша, новкъостан ха вIаша дахьа новкъостал вIаши оагIув хьалларгор вIашагIгIехьача хана.

Советски Союзен Чехословаки халкъашта, СССР-ен ЧССР-ен коммунисташа юкъера бувзамашен деношка дукххача хьаде уйлаш цаIаш йолаш, дикахетташ цаIаш йолаш вай дахаш, селлера кIоаргIеи массе тайнарех, селлара, аргдар аз, естественна да вай вIадара оригIача обращина. ЦIутхьа кхъьеча кIоаргIа дог тохалдалийтад са чехословацки доттагIаша сай дахча сийно, Ала телеш ва со, сона сайина а тIе хословаке дIахкача тIулакхашка диллача кхоачача мехкара хилар. Шун бапхха-дикача мехкаца ювзаенна я са вахара дукхха оагIоп. Чехословацара сай хьолнаш аз дIадолалвьа тIема халача шерашка, советски наха Чехеи Словакеи патриототешша цхьана фашисткеи гIалгIайой болхбоу духьа, вай мехкеи сийлахь докхачух тIулакхо вай юкъарча идеалаша, новкъостан ха вIаша дахьа новкъостал доттагIай бар Людвик Свобода командованнегIа хиннача чехословацки корпуса бIухой. ЦIу турпалхо цIерий сийлахь гIулакхан цIакхха а са ер чу гIадагIдан.

ТIом дIабабиначуъл тIехьагIара ча шершка а практически сецаяш Чехословакеара со воацча хIама чехословацки доттагIаша Советски Союзе со вIашагIгIехьагIни вIашагIгIехьаделла хIинца а дIаточа шерашка.

Хlьта, баьхъар, яьча, баниха йоккха кхайле гучайоаккхаргIаш ну, цигIаьла сайца вай демократа Г. КПСС Центральни Комитета секретара поста тIа волаш, ЦК Политбюрогочи секретариатаген гIолларг1 сай новкъостаца а дIьана советско - чехословацки гIулакхнI, вай доттагIалеи цхьана леладу гIулаккхаш дIахо кIоаргIара, машаре социализман гIулакх бахьан долаш дуне халкъашта юкъера арене вай цхьана доаттабеча кхоьсаме дешаш каст-маста къестаде деззш хул се аз вахча.

Вай цхьана леладу гIулаккхаш новкъостанца Гусакаца, Свободаца, Штроугалца, Чехословацки коммунистически партеи Чехословацки начальхьхенга цхьана кхъьегама дIахо доттагIалеи долчеи контакте ду оахл.

Хlанз а, цхьоалагIча стемпа Кlайча лома орден кхоачарца болIа доттагIай бера вай доттагIалеи цхьана леладечу гIулаккхий символ сана хьаьлча хана, со естественно, кIоаргIга дог тохалдечи на. Дош ду из шоана, новкъостий, вежарашца йолча Чехословаке ух деззча соавIата цIакхха а сий са доадеш хила. Шьккха а дег тIара берчал оал аз шоана, деза доттагIий.

Дани дага а дахалда, тоа а дуда Чехословаке Советски Союзе халкъий сийлахь-докхача вошал, советски чехословацкин коммунистий денале солидарность.

* * *

КПСС ЦК Генеральни секретара дIьа къамьала чIоагIга уйла тIаяхийта лалийIар, чIоагIга тIоараш а тохаш тIаийца из.

ЧССР-ера Л. И. БРЕЖНЕВА ДОТТАГIАЛА ВИЗИТ

Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитето, ЧССР Президентеи правительствин вехарах 1973 шера 22 февралера 24 феврале кхачччыша доттагIалца визитаца вахча Чехословацки Социалистически Республике хиннен. КПСС ЦК Центральни Комитета Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, цо дакъа лаьшар чехословацки къьеггамхоша реалисца ваша а тIе февральски коталон 25 шу дизарца дувзаденна хиначуъ торжествашка.

ЧССР-е волча хана КПЧ Центральни Комитета Генеральни секретараша Г. Гусакаца, ЧССР Президентаца Л. Свободаца, КПЧ ЦК Президиум секретариат членашца вIашагIкхеташ а беседаш еш а хиларг Л. И. Брежнев.

Чехословацки новкъостаца дийцар социализм дIахо чIоагIъ-ярах дегIаьболабарах чакхдохача КПЧ политически, организаторски, идеологически гIулакхий къьеггамхоша, республика экономикех культурех карагIдайпирий къьеггамхоша. Чехословаке болхлой класса, къьеггамхошта карагIдаьнарах хьаьнекхаз 1973 шера феврале хиначуъ, социалистически къьеггамхоша ЧССР 25 шера дегIаьхара итогаш яьчуъ КПЧ Центральни Комитета Пленума материалаш тIа. Чехословаке Комнарте XIV съезда решеннеи кхоачашъара леламаяи нерсекхехи долаш дешаш пленуме дувцарах лоарх1аме стимул хуьлу партеи халкъеи цIахьа ЧССР-е дегIаьна социалистически общество дIаьллъяра ювзаенна йоаь проблемаш толаме кхоачашне оарцагIдахара.

Советски оагIоингкъьара белгалдаьккхар, социалистически общинестве халкъе делларе дакъа болхлой классера хилара, массаза а цунах йоаьккаш йола революционни традицеи делларе еблярех лоарх1аме хьаьккъьа ЧССР опыто керда хиначуъ тешаш деш хилар. IIаккхйкадир, шоай денаш долча марксистско - ленински революционни интернационализма керда говнашца вай шакхха моаи керда общество хьаьлъеча сийлахь — докхачух тIулакхо вай юкъарча идеалаша, новкъостан ха вIаша дахьа новкъостал вIаши оагIув хьалларгор вIашагIгIехьача хана.

Советски Союзен Чехословаки халкъашта, СССР-ен ЧССР-ен коммунисташа юкъера буьзамашен деношка дукххача хьаде уйлаш цаIаш йолаш, дикахетташ цаIаш йолаш вай дахаш, селлера кIоаргIеи массе тайнарех, селлара, аргдар аз, естественна да вай вIадара оригIача обращина. ЦIутхьа кхъьеча кIоаргIга дог тохалдалийтад са чехословацки доттагIаша сай дахча сийно, Ала телеш ва со, сона сайина а тIе хословаке дIахкача тIулакхашка диллача кхоачача мехкара хилар. Шун бапхха-дикача мехкаца ювзаенна я са вахара дукхха оагIоп. Чехословацара сай хьолнаш аз дIадолалвьа тIема халача шерашка, советски наха Чехеи Словакеи патриототешша цхьана фашисткеи гIалгIайой болхбоу духьа, вай мехкеи сийлахь докхачух тIулакхо вай юкъарча идеалаша, новкъостан ха вIаша дахьа новкъостал вIаши оагIув хьалларгор вIашагIгIехьача хана.

Шишна а оагIоно хьаьккайкадир шин партенен мехкан юкъера гIулаккхаш масса оагIоираьхьара деIIаьхкан хилара шоаш рацаш хилар, шин оагIоно деIIаьхкан оагIоираьхьара лардa тIа санна, кIитта шин мехко социалистически экономически интегрице комденеси программаца юкъе дахча дIадар1 дарда тIа а цхьана леладу экономически гIулаккхаш.

ВIашагIкхийтача дакъа лаьшарашо чIоагIга оаьза хинна белгалдаьккхар дерригача лоарх1аме-гIеча денаеч шин партенен хетараш чакхдоаца гIулаккхаш цхьаъа хилар. Хьаьхьяца лаьтта декхар кхоачашдара тIаерзаяь социалистически соруженства цхьан бартаца чакхйоаху политикан бокхача доарх1аме хиндй Европе дуне халкъашта юкъера кхоьхьам кIаьлбара. Хlанз европейски политика юкъметтиге датт тIом чакхбаьнначуъ тIехьагIарца контцепта истори-чуъ керда этап — чIоагIга машара, дерригача халкъий хьаштаца маяхха-ра долча, цхьатарраера боьхьоечIеи вIаши гIойле йолаш цхьана леладеча экономически культурни гIулаккхий этап хьаьлаяр1ар-йоаь, кхераязлеяки цхьана гIулаккхаш леладарехи йоаь паччахьалкхенгий еррига Европа юкъера совещани кийтъер. Уж декларацин кхоачашдара европейски паччахьалкхенаша юкъера гIулаккхаш хIанз а чоалхане доаххи йоаь проблемаш кхоастанзна яьгIаш. Этгара хьалха из доагIа мюнхенски диктат харцяьхьи бокъонашта духьалеп хилар бакъдаь тIаяьдара хьаьчьа чехословацки халкъо деза а доагIеш дIадеханчоа.

Ухх тIехьарча хана дунен халкашта юкъера йоккхагIйола событи хилар Вьетнамера тIом онабIаш. Дерригача прогрессивни машар безачеи адамаша IалаIамате чIоагIга раьза хинна гIайнчар Вьетнамски халкъа юкътало. СССР-ен Чехословакеи халхIейкаьхь, ны соглашениеи Вьетнамах лаьца хургIойча дуне-ваьхьа халкъаша юкъерча конференце чIоагIгIергхилархь парглаго еэш долча гурпалча вьетнамски халкъага машара хьаьлаяца-ний къаманна дагадоаяхаран кIоачашне - йиш хилитIар-йоаьккаш дегIаьхкаран дондоаханн шоай хилар.

Переговорашка дакъа лаьшарашна хьаьккайкадир Лоосе машара къаман барти юхаоттабара къьеггамхоша дегIаьлабарах дуне халкъашта юкъера коммунистически болхмаш керда котаболаш йохар дуьхьа, социалистически мехкаш, дунен халкъашта юкъера коммунистически болам котабалар чIоагIгIар дуьхьа.

Л. И. Брежневн чехословацки халкъашкн вIашагIкхетар безамеча хьаьлаяца хилар, цо хьаьккар дийцаеча дерригача дешаех хетараш боьхьоца цхьатара хилар.

Л. И. Брежнев Прагера дIавахар

ПРАГА, 24 февраль. (ТАСС). Тахан Прагера вIавахар Чехословаке къьеггамхой февральски коталон 25 шу дизар дедеча дакъалоацаро КПЧ ЦК-ас, ЧССР Президентеи правительствин вийца вена Чехословаке хинна КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев.

Прага керттерча вокзале Л. И. Брежнев наьсаволяккхаш бар КПЧ ЦК Генеральни секретарь Г. Гусак, ЧССР Президент Л. Свобода, ЧССР правительства председатель Л. Штроугал, КПЧ ЦК Президиума членаш членалла кандидаташ, КПЧ ЦК секретараш, ЧССР-ера СССР посол С. В. Червоненко, Варшавски договоро юкъе дакъалоцарча паччахьалкхенгIа вIашагIгIехача геразашпарта пизий командование, советски бIун централни командование вилелаш, ЧССР-ерча советски ученрежденеи кулгалаш.

ФЕВРАЛЬСКИ КОТАЛОН 25 ШУ ДИЗАРА СИЙНА ПРАГЕРЧА СТАРОМЕСТСКИ МАЙДАН ТIА ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ МИТИНГ

ПРАГА, 23 февраль. (ТАСС). Хlара, цхьа дегIий айденна, цIей дездеи я тахан Прага, цун исторически Староместски майда. Трибуна тIа — Маркса, Энгельса, Ленина, К. Готвальда портретеш сийлахь тIаьхьара: «Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» Массанхьа а къамийн цIен байракаш, транспаранташ, лозунгаш: «Дакъалоацаро хьаьбо коталон февраль!», «Даим Советски Союзанаь», «Февралон белгалдаьккха наьккъагIа — социализм хьалъеча керда толамаш дахарга».

Толам гIоаннашеца социалистически Чехословаке дерригача граждашиен белгалдоькх докхачух революционни цIей — республика дегIаяра керда заза — социализма дахьа хьаййилла йола халкъо исторически февральски котолаш. ЦIей дожкха хилар къьеггамхой гуш-да указаза, столицерча заводийн фабрикийн итташ эдарша болхлой, вузашкара студенташ, гIулакхера наьх гулбеннча Чехословаке майдан тIа. Iэнбисча муглаьрчеГа дIаотабабаь хIокха милице — чехословацки болхлой класса герз кардрча гвардеи отрядий бIухой. Нийсса 25 шу хьаьхьаяца цIеча вIашагIгIехьа - хиннача духьалгIаяра халкъа милице отрядаша уьх, майдан тIа хьаьккъар реабюцена - кардгIдьнаяш гIерз бе а дегIа лорадеш, халкъа хьештаца лорадеш - датта шоаш кийча хилар.

Тахлийча цIеи лоарх1ам къьеггамхой белгалдоькх цига дакъа доаннеи КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнева хиларг. Л. И. Брежнева портреташ а КПСС ЦК Генеральни секретарь Г. Гусакан, ЧССР Президент Л. Свободан, ЧССР правительства председатель Л. Штроугалан, КПЧ ЦК Президиум членаш членалла кандидаташ, КПЧ ЦК секретараш, ЧССР-ера СССР посол С. В. Червоненко, Варшавски договоро юкъе дакъалоацарча паччахьалкхенгIа вIашагIгIехача геразашпарта пизий командование, советски бIун централни командование вилелаш, ЧССР-ерча советски ученрежденеи кулгалаш.

Колоннаш тIа — К. Готвальда, Г. Гусака портреташ, коталон февраль, социализм, чехословацко-советски доттагIал хестадеш дола лозунгаш.

Дечъеха тIехьагIа кхо сиьлат дийна хьаьлъ Гулбеннараша чIоагIга Г. Гусакн КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнева, Царца цхьана — ЧССР президентан председатель Л. Штроугал, КПЧ ЦК Президиума членаш членалла кандидаташ Б. Биляк, К. Гофман, А. Индра, А. Капек, И. Кемпный, Я. Корчак, П. Ленарт, Л. Полотка. КПЧ ЦК секретараш Я. Фойтик, О. Шпетка, Ф. Оидржих, Цунтача — ЧССР-ера СССР посол С. В. Червоненко, хIокхера советски новкъостий.

ЧССР-ен Советски Союзен паччахьалкхенгий гимнаш ек.

Чехословаке къьеггамхой февральски коталон 25 шу дизарца хетаяь торжественни митинг хьаьлар хьаьхайкаду КПЧ ЦК Президиума члена, парте Пражски горкома хьаларча секретара А. Капека. ВIашагIга мел кхиптарий цIерагIа оа дег тIара мохаллаш хоатт Л. И. Брежнева, Еррига майда еоаеш гIоаран тIа, моарашлаш дех Советски Союза, советски халкъа, КПСС сийна, Л. И. Брежнева сийна.

Митинг дIайолалаяь, цхьаъаста халкъа милице командующе КПЧ ЦК Генеральни секретара Г. Гусака сий деш ейзар халкъа милице отрядийн общественни керамдлеп корпусен исторически байракаш, цар гIаьжаеч февральски коталон 25 шу дизар дагазоаш сийлахь цIе ленташ а кхоарадеш.

Митинге хьамаьл дир новкъоста Г. Гусака.

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ — СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ

ИйсалгӀа пятилетка кхоллаГӀа, хозлаибеш дола шу керлача къаджгаме толамашца белгалдаккха, ӀадодаР кӀезиг а деш мохула дуккагӀа дикал лакха йола продукци яхха, аьнна КПСС ЦК декабрьски (1972 ш.) Пленумка решенеша хьайханна оттадаь денкъаш Шелковской районе «Совхоз имени коммунизма» яхача гаста керттера доста в хинна пӀанттад.

Района кхъхьегамхошца йоккхаш йола керттера продукци — хьаЬбай продукци а, Цхувухь тамаш яц «1972 — 1973 ш. ш. Ган земалахь хьаЬбай продукци йоаккхиллеш кийчьелгеи ал-самдаккхара хьаЬбаи лелаДарий Ергиссонин социалистическия яхь йоаржаврах йола КПСС ЦК СССР Министрий Советз, ВЦСПС соцан газето ларде лаьцна.

Парте денал дола гӀонча ше хиларах тарра, газето ийса а ГӀулакх довззш а лаьцаб из ницъ — хозлам бакъо замалах Дайнера шерта хьаЬбай продукци Ӏенкхачийтара боахамашта болх вӀаштӀехьболчаха новкъостаде да, шу ГӀулакха хьаЬбай ӀелаДарий хьпнар айле, социалистически яхь шерагӀа йоаржаде. Белгалле доагӀа районна газета журналисташ из темз «Путь к коммунизму» колхоза БохкхагӀа болча кое тӀера оалхаэраш лелалеча Е. Кучуркинай «Юбилея дола совгӀат» яха заметка, ишгта духхха кхъяраш. КорагӀдальчаюх кхолчаи ца беш кхы а дикагӀа кхъхьега, производства торопаш оэрцагӀъяха, керда толамаш дахара хьалта пятгараша ийсаЬ кхъхьегамкой ГӀехьехаш чулоцам ба пар. Газет дешарий терхам тӀаозаш из тема хьахьохха кӀарагӀдальнад моттгеча журналисташа.

«ЧӀерлеенский» колхозо шурий ферма кхъхьегахкоша кардача шера тӀаийца денкъаюи кхоначандара бозарюбайна — къоаз-жаш, хьаЬбай продукци денкъаш-кхара духьа боахаше цар ешгаетача эргалонех, хьалха латтарай опытах, яьнна дуьз В. Кучай яьнна «Боялам дегӀабогӀа» яхача корреспонденце тӀа. Районна хьаЬбаш лелалеараша дика пайда эцарбоалаш дуьй автором цу ферма болхашна шоай болх вӀаштӀехьбаккхарех, доакъор кийчдара технологех, хьаЬбаша уотгаеча рационах, ишгта дӀаЬо а.

18 январе арадалъяча газета кхоалагӀа оагӀув «Коминтернован кхъхьегама вахте» эттаб яхаш я. Цу рубрикана кӀала газета оагӀон тӀа жепатехай «Уж ГаьсиЙ кхёдеш баь» яха В. Анисимова корреспонденции. «Вакай бригада» яха В. Уманцева зарнорбеси, «Коминтерн» колхоза МТФ заведующе М. Кутькос кхъяь «Кварталъин задани — хьал хьалха» яха заметкой. ГаьсиЙ лелаДерий, жа лелаДерий, доаржайан хьалха латтар опыт, социалистически яхье цар доаха толамаш хьагоаг цар.

Районни газето ишгта дика терхам бу соаюа СССР-н Нохч-ГӀалгӀаЙчен автономни хьань 50 шу диъзза сайна яьржача социалистически яхь итоган яра.

Цунах лаьца газета маьсоп номерани тӀа «Яхь итоган юсхьа» яхача рубрикана кӀала арайийнай боахамашта юкъерча яхьа анализ а итоган а еш йола материалаш. «Кот маьла вахнаа яхье» яхача рубрикана кӀала газето кепатехай Ленина цӀерагӀа колхозана яхье яьнача «Путь к коммунизму» колхоза, Меженисекс цӀерагӀа колхозана яхье яьнача «Коминтерн» колхоза, «Чеберлеский» колхозана яхье яьнача «Шелковский» совхоза, ишгта кхача боламий балха итоган ювлаш йола материалаш. Цул тӀехьагӀа, газето хоам бу «Профессех дикагӀбараш» яха сийлен цӀерагӀ яьхарех. ДӀалаЬача хье ра итоган ноаца тӀехьагӀа газето «ЦӀерагӀа йоаржае яхь» аьнна кхета а болаш пердевой статья ду.

Цул совгӀа газета журналисташа Гимерза язду социалистичесеи яхье хьалха латтарех. Уж я заинсованн, очеркаш, дуьзцаш. Газета хӀара ноаг тӀа я «Дикача нахах», «Пятилетке хьалхалеттараш», яха а ишгта кхиболча а рубрикаш.

Социалистически яхь цӀерагӀа йоаржаяра достам болаш я «Партийни захар» яхача рубрикана кӀала эрашоала дуккагӀа йола материалаш а. ЦӀерех кхъхьега белгалье йоагӀа социалистически яхье коммунисте доархӀам кхъяьго хьаЬкохаш йола «Дош деиналий кхоачандара». «Коммунисташи социалистически яхь», «Ден поесвтка тӀа — техника ремонт еГӀар, ишгта кхъяраш. («Строитель коммунизма» 25, 27 январ).

ХӀаьа районна партийни организацеша беррига терхам, иш тӀебахийта беза дешаш да жа дахкара кампанеа лерттӀа кийчо оахарочье эша Iунал а дикка аттача дьинаьа цо социйташ болх бе гора. Цунах хьаьа, болата оахарочье эша Iунал а дикка аттача дьинаьа цо социйташ болх бе гора. Цунах хьаьа, болата оахарочье эша Iунал а дикка аттача дьинаьа: цунга дІабога кхъхьегам 15—20 процент кӀезигаГӀа бе.

ХӀаьа Кировски заводе уж иьз бола машиаш ца хаддаш арахецара кийчо еш латт.

СУРТА ТІА: завода цхьан нехера «Кировец-К-701» яха трактор.

С. Смольске сурт. ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНГРАД. «Новъа яла путевка» ийцай «Кировец» яхача 300 говрга иьз болча чархаш тӀарча трактоно. Цу машиний опытни образецашта тохкамаш дьча материалашка хьажа а хьежа, паччахьалкхен комиссе серийни арахецца могаьай из трактор.

«К-701» — ишгта оалаш я из керда машина — шийла хьалха хиначарех из кхоалагӀа дакъа тӀех овсарегӀа а я из. Лаьтта оахача хина сахьата 16—12 километр йоаьш сихха леа из. Бакеш доагор кхы чудотта ца дезаш мелла дІаьхя дале а бІарччача дийнаьа ца сочйташ болх бе гора. Цунах хьаьа, болата оахарочье эша Iунал а дикка аттача дьинаьа: цунга дІабога къхьегам 15—20 процент кӀезигаГӀа бе.

ХӀаьа Кировски заводе уж иьз бола машиаш ца хаддаш арахецара кийчо еш латт.

СУРТА ТІА: завода цхьан нехера «Кировец-К-701» яха трактор.

С. Смольске сурт. ТАСС фотохроника.

Кепайоазон обзор

КІоарга, ГӀулакх доваш, дог ду юкаш языь я ховрда парет массехнега хьежача.

СССР-н Нохч-ГӀалгӀайчен автономни хьань 50 шу диъзза сайна яьржа хиначча социалистически яхь итоган, хьалха яьккхаш буьйцаш я уж керлача чоза хеташ, ваальяхача газета хьаЬкарча номер тӀа дуккагӀа йола материалаш. МугӀареча хьаЬбаш, юкаш лелалеараша, комсаш кхоачаша доккхаш а деш дуьй тоаламаш дахара, ишгта тӀабига ниьк, хьамсарча Дахьен юбилея сийна яьржа социалистически яхь, къамаата юкъерча доттагӀалла низ хиларах. Ишгта чулоцам болаш я Нохч-ГӀалгӀай АССР заслужени зоотехника Ю. Шалаева языь «Парте вай хьалхаш кхоалаьь» яха корреспонденци. «Ваккай бригада» яха В. Уманцева зарнорбеси, «Коминтерн» колхоза МТФ заведующе М. Кутькос къаьь «Кварталъин задани — хьал хьалха» яха заметкой. ГаьсиЙ лелаДерий, жа лелаДерий, доаржайан хьалха латтар опыт, социалистически яхье цар доаха толамаш хьагоаг цар.

Районни газето ишгта дика терхам бу соаюа СССР-н Нохч-ГӀалгӀайчен автономни хьань 50 шу диъзза сайна яьржача социалистически яхь итоган яра.

Цунах лаьца газета маьсоп номерани тӀа «Яхь итоган юсхьа» яхача рубрикана кӀала арайийнай боахамашта юкъерча яхьа анализ а итоган а еш йола материалаш. «Кот маьла вахнаа яхье» яхача рубрикана кӀала газето кепатехай Ленина цӀерагӀа колхозана яхье яьнача «Путь к коммунизму» колхоза, Меженисекс цӀерагӀа колхозана яхье яьнача «Коминтерн» колхоза, «Чеберлеский» колхозана яхье яьнача «Шелковский» совхоза, ишгта кхача боламий балха итоган ювлаш йола материалаш. Цул тӀехьагӀа, газето хоам бу «Профессех дикагӀбараш» яха сийлен цӀерагӀ яьхарех. ДӀалаЬача хье ра итоган ноаца тӀехьагӀа газето «ЦӀерагӀа йоаржае яхь» аьнна кхета а болаш пердевой статья ду.

Ер ишгта дІаделаденна ши буттг боалаш латт. Цу замалахь дуккха а да йиш я газето тӀулакх доаш лерттӀа болх вӀаштӀехьбаькккача. Къаьстта терко е еза хьайбаш лелаДерийта юкъе социалистически яхь вӀаштӀехькхарча, тӀулакхаш эсала лелача болхлой хьинар айдеш, бекхебой тӀалат тоадеш критически выступленеш йоа.

Ишгта, ха «Коммунисташи социалистически яхь», «Ден поесвтка тӀа — техника ремонт еГӀар, ишгта кхъяраш. («Строитель коммунизма» 25, 27 январ).

ХӀаьа районна партийни организацеша беррига терхам, иш тӀебахийта беза дешаш да жа дахкара кампанеа лерттӀа кийчо оахарочье эша Iунал а дикка аттача дьинаьа: цунга дІабога къхьегам 15—20 процент кӀезигаГӀа бе.

ХӀаьа Кировски заводе уж иьз бола машиаш ца хаддаш арахецара кийчо еш латт.

СУРТА ТІА: завода цхьан нехера «Кировец-К-701» яха трактор.

С. Смольске сурт. ТАСС фотохроника.

Барттайнача дезало Іомаваьв

Школе дешаш вагІача хьанна денз техника йовза ӀерттаЙ, цунца беламаш болаш вар Ильясов Іадалъазхида Сурхо. ХІаьта цига шоай производственни мастерскоина кӀезиг - духха токара говзаа Іомань яле а школе дийша воаллаше а дагалъаттар школа шоай ишгта ювлаш ца беш. Цхьа цунна хьаЬкхар юха керладаккха дезаш вар Сурхо. Цудухьа денна хьаЬоаш латт цун балха опыт.

ХІанн каст-каста дорзон дезаш дІаккхйта кайчьеча продукци деталаш хьакча дакъа лоолаш куд из. ХІаьта цун кулг кхиттг деталь дакхха ГІалат долаш а хиларах. Денна шиЙ норма 180—190 процент хьоаччаяш. Болх молхаше бар яьнна цох кхъьккх юстара яьна ГӀерташ воаца из опыт йолча боккхийчарна а ияхъкъала дола деккхаш кхоачаше юкъеоа цеха кулгалхошца.

— Дика болх барал совгӀа, шиЙ опыт керда балха балькхачарна дІаьлара а тӀера ва нов. Ильясов — йоаг цехэ яоккхаГӀолча мастера Емельянов Борис Михайловича. Дукха ха йоаШаш Сурхос болх бе Іомавеш хийна Шатров Виктор. — ХІанн ше хийца токарни станока тӀа болх бе хоаш ва. ЦхьаБакъа, юхьхьаца из болх бе дІаьелявенача беттаяка дийнах ялх деталь хьае вІаштІехьдьлча а шийна докхта тӀаьа кхрагІдальча санна хеташ хулар Виктор, ХІаьта тӀанз шиЙ хьехархочунга дІаяхоачаш норма кхоачаПъе ялтув бозл-ца. Из санна Сурхос кхъьегамаш вийсача новкъа бийцаш новкъостиЙ цёпе кхы а болаш ба.

Цхьан станока тӀа болх бе Іамарах лакха квалификаци йола болкхо хилара кхоачам боацига хьалхе кхетадеш хиннан Сурхо. ХІанн тайп-тайпара белгалье-цеш кхоачаш а еш биГь станока тӀа кхъьегІомавеннан из. Цунга хьежжа лакхъенна цун балха квалификаци а — йиъьагІча разряда токарь ва из.

Заводе балха ченачча хьалхарча деношка денз комсомола комитетаца чӀоагІа бувзам тоссабелар цун. Из общественни ГӀулакхаш кхоачандара чоагІа хьалха ВЛКСМ комитета болллоша ихъшца ГӀулакхаш тІалехкар яЗ-мигача сага. ХІаьта уж хаинахъен чишшаеп кхоачиндаь а доахар цо.

Атта дац доккхача коллективе шиЙ сий дакхха. Къаьстгача норма тІехкхочачьяхах, моллагІа цхьа общественни ГӀулакх кхоачандеш хилараХ доалаш дац из. Керттерар ше кхоачашеп дола ЗІамига а, докхха а деларг безам цу экхаш яьна хилар, дІадолаДар ижза-ца чакхдаккхар да. Из оаьга шийх йоаллаш ва Сурхо. Цудухьа аттагІа хум цунна шийна гонаьхара дарІолаача «Гулакх» тІалеррзде. ХІаьта цанн шийгара кхоккоп гойтаР волчун тІехьа куд кхоьа новкъостиЙ а. Цудухьа ва из коллективе шиЙ биъьн новкъосташа ЧІоагІа волаш ва.

Юхьхьаца Сурхо шоай цеха комсомольски организацье секретара зместителлала сержар. ХІаьта хІанз ВЛКСМ заводской комитета член волаш ва.

С. ШАБИЕВ. И. ГІЛИЕВА сурт.

ДИЦЛУРГДОАЦА ДЕНОШ

Сийлахь - бокхха Дай-мехка тӀом болабенича хана Серебрякова Елена Дмитриевна город Ленинграде яхаш яр. Цу хана яттагІача классе дешаш хиначча по шиЙ новкъосташа цхьана санинструкторий курсаш чакх а яьха чиЙ лолаиагІа эскаре ГӀулакх ле яхар.

1941 шера декабре йоккхача топа снаряда гарган кӀетарца шанкъе йог позабаь госпитале ийнбелар. Цига медицински болхлоша чӀоагІа ГӀулакх деш хиннг из дуккха ха яладехьа шиЙ тӀемз дакъе юхаера. Ленингране блокада лаьттача еррига на Дзержинска район командир йолаш хьа-гагай из.

Цу юкъа дукха хьалха дешна кхоначу лайра кхоначу кхаасаго. ТІема ГӀулакхий боагІаш бола аз а бай «За боевые заслуги», «За оборону Ленинграда», «За оборону Кавказа» яха медалаш а, кхыцола а деррига яьх правительствен совгІат денпад цунна.

ТӀом чакхбаьнарчул тІехьагІа г. Гроозне яха ера нов. Серебряков. Иттг шу аз по «Грозненгорремонт» ремонтно - наладочни предприятие кадрай отдела начальник йолаш болх бу. ШиЙ балха денсаран тешнаш кхоачашпеп йолча цо хьинаре дакъа лоаш общественни балха а. Цунна кавкъІальнад шоай предприятие художественни самодеятельности дика коллектив вІашшаГІолаЛЛ.

Ше коммунист хилара тарра шоай балха ийсаЬу кхоачамбоаш-парап лоаш оамал йолаш ва Елена Дмитриевна. Партийни собраношка пу хьакъъьо коллектива кхъьегама а. вахара а ГӀулакхаш тоадара мақъера предложенеш критически замечанеш ю цо. Цудухьа цун шиш беш из лоарІааш ба цунна болх беш бола новкъостиЙ

Советски Эскар хьяннна 55 шу дукха ди хьатІоотгаш. Тема шеранка - советски наха лайна халонаш, кхъьстта Ленинградски блокаде ийсбешарна, социалистически Дахе болаш фашистех леташ шоай вахар ІІадешнарш юха дагаУ Елена Дмитриевнайна. Пох лаьца дукха ха хьатІоотгаш из из кагнроштем дешархоштен.

Х. СУРУДЖАНЦ, «Грозненгро» оператор.

ШУРА ПЛАНАЛ СОВГІА

Шолш яьхача гайпара хьинаре дайолаьяй чух цекара кьа-хьегамга валта Нохч-ГӀалгӀай 60 шу яхача совхоз хьайбаш денладелаша.

Хьалхе СССР Лахъехьарча Советэ депутат Тимуршина Роза кхъьегІоча болча Денлохьа-Юртара фермага я. Январь беттз планах 470 центнер мара йохка ца езаш а 630 центнер хилдал шура ехкай паччахьалкхенга ду ферма коллектива.

Беттз кхоаза ахчан премеш, кхыцола совгІаташ, карара кара тела ше вымрел ду ухьхарара доаржаяца. Уж шера ЧІалара ваччи премеш хІанзалца Іаьта коллектине дукха хоалуш па «нипача Тимуршина» Ирайна (Розай йиша), Ахиева Моалатхана, Дагурбекова Зинайда елар.

Уж беттг кхы а дукхагІа хуръа планал совгІа ферма паччахьалкхенга ДІатела шурий пентнеран

М. КАРАЕВ.

«СЕРДАЛО»

2-гІа сагІ. 27 февраль, 1973 шу.

Малар тІехдоахарашца — лира къовсам

Хетаргахъ, жораваагІаргаш мелЯь а ауламаш сьаеда бахьанай уйла ца еш ола саг. Дукха ха йоацаш къамаьл хилар тха Наьсарен районерча дхярхочунга нов. Х. А. Евлоевца. Цо аьлар:

—Дика вахар да вай мехко дйллар Нах шоаш а хиннаб дикагІа, культургеГІа. Тхона, Наьсарен район, ялаташ кхедеРашта кхъеж дукха ба юкъерен лаххерен обрзованн йолаш бола нах. Тха болх аттачарех бац, цхьабакъа, сакъердаме да, дІанеш дика да. Кхы фу деза аьнна хеталу. ЦхьаБакъа, халахете а, кораБоатІа тхона юкъе ЪъангІоаваларш лелалеш бола, къараКъашта тІехьабаьина нах, пар новкъарле из сатийна дІален болх бен. КъараКъашт мелараш ба ауламаш мел дерам. ТоъаргІа царна дийтта са, массане а цъан бартаца хоалаьболаш къовсам болабе беза царна, дукха ха йоацаш шоаш баьчу соцам тІа пертен правительствен из ІІолехаНа тайпара. Тхоай цагІа, тхоай соахоае тхо тхоаш ла дай. Цудухьа тха бокъо ян малараи тІехдоахараша ъашар хила. ШиЙ омалашта хьалхара хІара саг дукхагІа бехкгокхаме хуьга тІаГІоргтталь ДІалех вахаро. Из таханхона эгара чоагІагІа эшаш да.

Наьсареча ялаташ кхедечо дьча къамьалга, шиЙ оамалашта хьалхара хІаране бехкгокхам лакхбе беза яхаш цо дийначуй уйла йина, дагІа па лаьтта белаш республика халкъа судалша дийца массеех уголовни дош. Суло доаш дуьйаш хинна нах цу деи тІа кховчабаь пелинг да.

Октябрьски районерча Н. К. Крупске цӀерагІа культура ШаГІа гуначьа судебни процесс кхетар Туманянц Владимира. Цхьан сага цо хала човнаш ярах бехке веш вар из.

Судо лерргаГІа хьагучайоаккар бехке веш волчун моралаш оамаларш. Судага следстве ДІачудеина из бехке вешбола хІамаш техкачуя тІехьагІа гучдалъар: Туманяни Владимир полина тІехьавахнаяул тІехьагІа общественна хьалхенкара шиЙ бехнтокхам бийбеноб цуина. Алани эпача дийнаьх Туманянц шиЙ доттагІалгаяца ноКаш йолча юхабалъкхча меле хул, яхаш. Фуд ер? Мичара йийдеш да из малар? — уйла йора заводе кулгалхошен цехий начальникашен. Цигта дукха ха кхаллеха гучдалъар, завода гаьна йоацаш бахьбаьнча, шолй комсаш а долаш болча граждански цунах чхьаГІар а доалаш, алане хьаделча ДІаьургдолаш из тІаздиъ болхлошка дожаш хилар. Мала - безам бар реча, истоа тІа Іоотгаделш хиннад цуина чхьаГІара шаГ-шиъ пела, хІаьта лаьрхІа цу ГӀулакха ледаДеча тетрада тІа цун ши ДІа а яйиЙ хьаже оттадеш хиннад, чхьаГІар менначе ше алани хьаЙийача хьатІаяка дезилга хайташ.

Ишгта «хьаркий белгалонеГІа» мелар гуча а дьйна, парх аьнна дохадьЬ завода кулгалхошен партийни организацеи. ЦхьаДале, контрольно - пропускной пункте ИпраГІа ТІехьожам оттабаьб. ХІаиз цхьаккха болхло ираварггаш заводера балхд хана къаьстта пропуск йоацаш. Шолайгіа - дале, мелаш мел хиннача болклой дош коллективе дийцад, хІаьта дуккагІа малара тІехьабаьнарашта бехк баьб. Цул совгІа, производственни хьалхалаттарий ватринина лалла «Ях дайнарий щит» оттаьЙ ньиийаЙ футтарбеш заводской художественкаца дахха сурташ ТІалетта.

Кхарахъ толхаяь хинна ши болхло дарбаи - къаьстта профилактере а вахийта верзявьлъ, хІаиз уж производстве хьалхалаттачарех а малараш мелараца къовсам лоаттабаь а ба.

Партийни профсоюзни организацеша дукха ГӀулакхаш чакхдьлхад хІаране ши-шиЙ оамала хьалхара коммунистийн профсоюза ченийн бехнтокхам лакхбаран къаьстгача дисциплина чӀоагІъяран. Цу деррига ГӀулакхаша цхьана бокхха пайда баьб, производственни план толаме яхочашъера новкъостаа даьд.

Пятилетка кхоалагІча хоадамбеш долча шера малараш мелара духьала, хІара болклочуча кхъьегама дисциплина чӀоагІъяри бехктокхам лакхбари духьа чӀоагІа кхъовсам лоаттабу «Терек» фирма коллективе. ЦхьаБакъа, республикерча ерригача предприятей, колхозий, совхозна коллективашка ишгта бокъонца кхъовсам лоаттабаш малараш мелараи кхъьегама дисциплина толхарнеп. Наьсарени МагІалбинен районий столовешкен чайнешкен каст-каста хул малараш тІехдоахаш болв нах, цу дьакъе кагий нах а. Малаш ба ду уж нах, болх мича бу цар? Из терхалдеш саг ваи.

Масаала, хьожарга вай город Грознерча № 10 йолча профессионально - техничеси училище малараш мелараца кхъовсам ишгта лоаттабу.

Цу училищерч дешархой Минеев Сергей Шийлер Сергейн менна бега а болаш биЙсина 22 сахьат дольча обшежите юха чуБалъкхаб, цхьабакъа, дежурне бийса якхха чубитабан ун. ХІанз мичи баьб беза кагий нах? ТІаккам города юкъе эрабьяннаб уж, цул тІехьагІа малар бокъонца кертагІ а дьйна, СМУ-5 электродвигатель лочъьяйиЙ цар. Шоашта дингтагІь сенна эшаш хиннад царна шоашта а хап, бега хиннаб. цхьабакъа, беза хиннарар кхаш аулам дас саг уголовни бехктокхаме а кІалхара мичи волайиЙ. Ишгта да закон.

Гучох, общежите администрацие кагийча наха яхь тайпа ГӀулакх дальдаре бокъахь йола а уж сучье да бо-ра гарадор. Халахете а, вай пайдеиналдий из.

Малараш мелара, хІаране къаьстгача дисциплина чӀоагІъяри обществаца гараг цун бехктокхам лакхбари духьа лоаттабу къовсам — из кампани а йоацаш, предприятейи учрежденеи кулгалхошца мелаш, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша а тІаГІергтгаи халдаьлен лоаттабе беза бола къовсам бо. Юхамачахьь бьяначаша, малараш мелараша бІарччи цхьа фронт а яьхи, ишгта да парте дІадехар, халкъо ДІадехар.

А. БАШИЛОВ, Нохч - ГӀалгӀай АССР юстице министерства консультант.

РЕЗЕРВАЕХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦАЦ

ЮРТА бохкам хийрголчча дикагIча мероприятеех лархIа лоагIаш да хий дехка лаьттан лелаздели. Практика хьалъехь, хий дехкилга юртбохамна культурий хьувкъам лакхбара киз болу фактор хилар. Хий дехкача лаьттай хIара гектара тIера 46 центнер кIа, 80 центнер хьажкIаш, 600 центнер кабуци помидораш йоах хьалхалаттача бохамаша. ХIанзарча чьалашка хий дехка лаьттан лелаздели дикагIа юртбохамга юртбохамна культурай тешшамо лакха хьувкъам кIезбулургба.

Дiадахача шера Нохч - Гiалгiайчен-юрта бохкама кхъхьеган хошта вайтта боанц хIоттама хьалаш вийсделар. Ца шийлен ахка дехкен дар бахьан долаш дукха вIар Iалбика хинна юртбохамга культуращ. Цу цхьан хенна республикерчу дукхахьа бохкамашка дукх1 лаьттан дитад хий ца дуллаш.

Республика бIарчча хьайнача хий ца дуллаш дисад хий дехкача лаьттаех 8,4 эзар гектар е 75 процент, хIалта царех 5 эзар гектар дIайийна хIамаш тIайола охкам дар.

Хий дехка кийдаь дукха лаьттан республикерча цкъадолча бохкамашка (Магiалбика районан «Кавказ» колхоз, Грозненски районан «Советская Россия» колхоз, кхыдараш) богарни лаьттан санна лелаздеу — хий ца дехкани. Республикерча совхозашка хий дехкача лаьттаех 5,7 эзар гектар (10 процент) соахка багарни лаьтташ сайна пайда эцаш хиннад.

Республикерча дукхахьа бохкамашка терка ю вегетацIонни хий дехкарша пийс а деш, лаьттах тIоадал чуйслийтаи хий дехкара. Лаьча кхолчам бу, республикерча хий дехкача 100,5 эзар гектар долча лаьттех вегетацIонни хий дилла 68 эзар гектар мара ца ларбар.

Хий дехкара йолча торонех пайда ца эцар бахьан долаш дукха продукци юс республикерча колхозашен совхозашен ца йоаккхаш. Масала, эгIара толашгIа йола хIанзара дIакъобIа хий дехкз сеть а йолаш йолча Магiалбика районе «Кавказ» колхозе 1972 шера 201 гектар долча лаьттан тIара гектара тIара 2,8 центнер мара тьажкIаш яханзар, ка болча ялатий — 12,1 центнер. ХIинца Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоз цул а кIезиггаIга. УйлаехIамаш долаш ва цу тIехьарча колхоза председатель нов. Ш. Абдусаламов, Грозненски района юртбохамна управленин начальник нов. И. А. Бойко, Магiалбика района «Кавказ» колхоза председатель нов. П. Бусев, юрта бохамна управленин начальник нов. М. Цуров.

Хий дехкача кхашка дIаюхарш дукхагIа яраш ялаташ доакъара культураш я. Дерригача лаьтташа юкъе цар дIалоаш хьалхарчар 54 процентн шоллагIчар 29 процентн. Хий дехкача лаьтташ-кара 1972 шера дальккха дерригча гурахь дуа кIа 24 процент, фуальхьа хьажкIаш 35 процент, цекара свежа 41 процент, бакъдаараш 73 процент хилар. Республика бIарчча хьайнача хий дехкача лаьтташ тIара чудена ка болу ялат 1 гектара тIара 20,9 центнер хилар. Гудермески районна «40 лет Октября» колхозе 28,5 центнер хьажкIаш, Наурски районна «Красное знамя» колхозе — 28,2 центнер. ЦIечу Эскара ШерагIча колхозе — 26,2 центнер. Ка бола ялаташ дикъ хьувкъадаьд совхозаша: «Аргунский» — 45 центнер, «Родина» 33,8 центнер, «Лермонтовский» — 32 центнер.

Нийсен бохамагIен хий дехкара боккхачу лоарХIаме и юртбохамна культурашта хий дехкара способаш а. Республике хий дехкача лаьтташка укх тайпара дийхкад хий:

ХIАРА шера дукхагIа хуьл догIен хьисанс хий дехкача установкашца хий детта лаьттан, хий дIаллара дикагIйола способ из хIилрах тарра. ХIъьта а дукхахьа лаьтташка хIанз а тIехьарчу колхоза председатель нов. Ш. Абдусаламов, Грозненски района юртбохамна управленин начальник нов. И. А. Бойко, Магiалбика района «Кавказ» колхоза председатель нов. П. Бусев, юрта бохамна управленин начальник нов. М. Цуров.

Хий дехкача кхашка дIаюхарш дукхагIа яраш ялаташ доакъара культураш я. Дерригача лаьтташа юкъе цар дIалоаш хьалхарчар 54 процентн шоллагIчар 29 процентн. Хий дехкача лаьтташ-кара 1972 шера дальккха дерригча гурахь дуа кIа 24 процент, фуальхьа хьажкIаш 35 процент, цекара свежа 41 процент, бакъдаараш 73 процент хилар. Республика бIарчча хьайнача хий дехкача лаьтташ тIара чудена ка болу ялат 1 гектара тIара 20,9 центнер хилар. Гудермески района «40 лет Октября» колхозе 28,5 центнер хьажкIаш, Наурски района «Красное знамя» колхозе — 28,2 центнер. ЦIечу Эскара ШерагIча колхозе — 26,2 центнер. Ка бола ялаташ дикъ хьувкъадаьд совхозаша: «Аргунский» — 45 центнер, «Родина» 33,8 центнер, «Лермонтовский» — 32 центнер.

Нийсен бохамагIен хий дехкара боккхачу лоарХIаме и юртбохамна культурашта хий дехкара способаш а. Республике хий дехкача лаьтташка укх тайпара дийхкад хий:

ХIАРА шера дукхагIа хуьл догIен хьисанс хий дехкача установкашца хий детта лаьттан, хий дIаллара дикагIйола способ из хIилрах тарра. ХIъьта а дукхахьа лаьтташка хIанз а тIехьарчу колхоза председатель нов. Ш. Абдусаламов, Грозненски района юртбохамна управленин начальник нов. И. А. Бойко, Магiалбика района «Кавказ» колхоза председатель нов. П. Бусев, юрта бохамна управленин начальник нов. М. Цуров.

Хий дехкача кхашка дIаюхарш дукхагIа яраш ялаташ доакъара культураш я. Дерригача лаьтташа юкъе цар дIалоаш хьалхарчар 54 процентн шоллагIчар 29 процентн. Хий дехкача лаьтташ-кара 1972 шера дальккха дерригча гурахь дуа кIа 24 процент, фуальхьа хьажкIаш 35 процент, цекара свежа 41 процент, бакъдаараш 73 процент хилар. Республика бIарчча хьайнача хий дехкача лаьтташ тIара чудена ка болу ялат 1 гектара тIара 20,9 центнер хилар. Гудермески района «40 лет Октября» колхозе 28,5 центнер хьажкIаш, Наурски района «Красное знамя» колхозе — 28,2 центнер. ЦIечу Эскара ШерагIча колхозе — 26,2 центнер. Ка бола ялаташ дикъ хьувкъадаьд совхозаша: «Аргунский» — 45 центнер, «Родина» 33,8 центнер, «Лермонтовский» — 32 центнер.

Нийсен бохамагIен хий дехкара боккхачу лоарХIаме и юртбохамна культурашта хий дехкара способаш а. Республике хий дехкача лаьтташка укх тайпара дийхкад хий:

Хий дехкара способаш	1971 ш.	1972 ш.	1971 ш.	1972 ш.
Харшашка тIолла				
ДогIен хьисанс хий детта установкайн машинийн комплекташца	54,3	56,7	58	50
ТIехенашца кхыча способашца	34,9	38,1	34	34
	13,5	17,9	13	16

Лоамарча кхаь районагара дIаккхача республикерча ерригача районашца да хий дехка лаьтташ. ДIадахача шера хий дехкз лаьтташ дикка дукхагIа хиннад Магiалбика, Надтеречни, Шелковской районий бохамашка.

Хий дехкача лаьттах пайда эцарча доккха хIоачамбонар да бохкама чухьара хий дехкз сеть тоаяран хий дехкаран бохамий дукхахьа кулгаюшен специалисташ яхийта йоагIгача тайпара уйла тIаьхьийташ ца хилар. ХIанз тсаьнь кIиранна бохкама чухьара хиш уха сеть 230 эзар кубически метр хила еэача мотте Шелковской Нагрекни районий колхозашка 100 эзар кубометр мара яц. Планарча сеть района Ленина цIерагIча колхозаца соахка гурахь ше договор дIалоллашкъа. Дукх хьалхара бохкама иш кхачара потребитель нов. Сушков). бохкама чухьара сеть цIенъен тоаен аьнна Грозненски

Хасмохьмад ЭДИЛОВ

ЭГГАРА ХАЛАГІДАР

Кхача-м лохаргба
Хала е атта,
ДӀар а дувхар а
Гуллайта шортта,
ТӀаккха а саг хул-кх
Кхоачам ца хеташ,
ЦаӀ эшаш,
Из ашар фуд а па кхӀотош.
Сайрийна вужаш а
Цо сатем боабу,
Массе а Іуйрийна
Цо уйла яйт-кха.
Кхьучунга из хатта
Е дагавала
Йиш а яц, —
Ховш дац-кх сево бу бала.
ТӀехьарча уйлано
Доадича гӀоарал,
Садикъа лакашка
Эттача герни,
Эггара халагӀар
Фуд цо кхетаду:
Массаза ше хилар
Халкъах дӀахедаш.

ГӀА

Сира ды хьаккъачар теркаш,
Биткъа когаш бийга лувз,
Нувра фуах дала гергазн,
Чуххийта да дина чоаж.
Сатем боагаш, коаш ба из,
Шийна тӀаха вех цо со.

Лийта чу ког ма баьккхар аз,
Цо шиӀ йоргӀа йолаю.
«Мичча долх хӀанз вай шиӀ?» — аьлс,

Сога дыно хаттар ду.
Аз жоп делча, кура баьле,
Со Чаьлие кхоачану.
Жамарзий йиша Аьлйика
Я лоар сона тоха бӀарг...

Арахьежаш я Аьлбика,
ТӀаккха цунга аз фу арг?
Нагахь хуле хьаста керте
ЦӀаста «Іудал юзаш хих?..

ТӀа а бхелла Іаьржа берта,
Нагахь леш вале кхи?..
ТӀаккха теннар хургба дина.
Аьлбика — са, далха — са!
Вокхавергга со бус, дийнах

Са йишхурӀа курал е!
ДӀакъаьчар со хьаста керте,
Са ӀьӀ сецар детташ тӀа.
Сай Аьлбикас бӀаргтохар дух
Ваха лайра царгахь цӀа...

ГӀалгӀай меттала яьхар
Хьамзат ОСМИЕВ.

ПОЭТАХ ДОЛА ДОШ

Поэта Эдилов Хасмохьмада 50 шу дизарга

МоллагӀа из вале а, сага юбилей йолча хана, из вовзараша дагадохаш хул цхьаъна. Іола цун вахаре – леларе хинна хӀаман. ХӀинц Эдилов Хасмохьмад, шолгӀачӀа ах бӀаь шере воалача хана, сона духъалъухьт духъхьаьхь сайна из бӀаргавайна а вайза а ди. Из-дар 1986-ма шеран городе Алма-Ате. Вайнаьх мотталл дерригдахь хиннача «Кхъхьарга байракх» яхача газета релаше со чуэттача, шига цхьан цӀагӀа берршака цин Іламагача сагаш Таймураза кхъмаьл деш воаллар нийсвенначча ханара цхьа кхоьнах. Из хиннобар нохчий поэт Эдилов Хасмохьмад.

Юстарло Іо а хайна ладнйбгар аз кагийча нахларча цун кхъмаьлага. Газета тӀа непатохийта. Дагахь пар редакце енача стихеех лар кхъашкал. КӀезиг - духха «куг тохэ» мара па лезашу лерттӀо стих я Іа изъяр, аьлар цо цхьаннга (цунах тӀехьаГга дика поэт а хилар). Хьаж-хожье шод увтташ, ешача хана кхъсст-кхъстача дешашца кӀел кхоьзм хьаккхаш вагӀаш цхьа юкъ яькхар цо йолларгӀун стих ешаш воаллаш. Белгала лар ну «произведенена» Хасмохьмад разьд ца хилар.

Аьл йойгга, хала несийна, яхар мо, цу шоллагӀчӀа автора хозалла, вьина тхона массанена хоташ Хасмохьмада ниг аьннчиу, таханн сона дагалоаГГачех, мелам ишта дар: жожьхьара гала санна, мабьера а, вийшарий дегашка сийг лотабергбелаш а дола доп лохаш, тӀехьале беркате хургбочча кердачоь бӀарг сийрд болаш, хьалхагӀа а дина воаллаш. Іола дола хӀамай керда оагӀонаш хьаелаш яъзь на хилча, ишта а вешта я кагдеп яздаъча, муГ1арех стих хилаш.

Хасмохьмад сайна духхьашхьа вайза из ди сона тахан дагадоаргор а шиӀ маӀан долаш хет сона: поэтически талант йолаш болча кагрхошта данна гӀо деш, хургболча поэтий говзал лаккъара нийса ныкъ хьехаш, цӀакхха а из берката гӀулаьх кӀорда на деш воаллаГга Эдилов Хасмохьмад сона вайзача хана денз.

Нохчий Виларгагтье яхача юрта вевз Эдилов Хасмохьмад 1922 шера. Шо масеррах хьо ше вьа вале а, Октябрьца ювз по ше вьа яха. «Со вьа хьо» яхача стихотворение тӀа Хасмохьмада йоах:

Оаш хоттте, мама вьаз, вьина
Жоп дала кийча ца ен.
Со вьа-м ах бӀаь шу дьинад—
Октябрь шу до са шу...

Эдилов вьача юрта цӀи йолаш. цу мотттиагша ше хилар белгалдеш я Іоранзина волчу эрсий поэта. М. Ю Лермонтова эггара тоаларгача Іалам хестадаш дукха стихаш я нохчий поэта Эдилов Хасмохьмада.

Нашц мотталара а (къьсстта а Бадуев Сайпа) эрсий классически а поззега безам а баха, нохчий мотталарча поззе ший доцалл гӀертача хана пхиттта шу дьина мара ваьар Эдилов Хасмохьмад. 1937 шера дар из. Цу хана деш, укх тхьаь пхиттта шера, шерагара шерага лаккхуш, шиьрлуш хьайоагӀа Хасмохьмада поэтически говзал.

Дукха темаш проблемаш чу йоаГГаш бу Эдилов Хасмохьмада поэтически кхоллам. Цо йоагӀаш ниинах, Дахьенах, кхьаьгагамах, партех, адамий когех - кулгех гӀабаш легадарг никъ дӀаболабаьча Октябрьски революцех, доллача ХӀамагига низ кхоачаш волчу соцӀа вайзача хана денз.

Кхьаьгагама саг яраьс хьалйгӀа новкъарлоре ей мел дола хӀамаДӀа а дайиа, мехка чухь яьржача Октябрьски революце сердалонах шиЙ тайпара дьинад поэта:

Цкъа сердалл ше яьлар
Кхоагаяь бийса,
Бакъда, из ялаизар
Малхбоалехьара.

1917-чу шеран октябрь беттарча ду исторически бус Россе масце мийнге кхоачаш Нева хи тӀара «Аврора» ювлаш лийлха сердало я автора ювцар.

Эдилов Хасмохьмад поэтически кхолларе геттара йоккха мотттиг дІалоаш тӀемах язъьяча стихаша. Севетски салтечун, майралах, Дала-межкашарча боккхачу безамах, фашисташшарча гоамалах хьайиззя я уж стихаш. Бувцаш бола мотт говзен шӀенем хиларга диллача е, ешачун дог хиларга тохалолитаран тактера диллача а эггара толашагӀа ларкӀа мегаргбйолаш я патриотически интернационализмаш уйлах йизза йола «Ліьстан хозна» яха Эдилова стихотворени.

Эдилова поэтически кхолларе кхьаьста дика белгалдолаш да вахарг бакъдар хьаллоаниш, коммунистически идеалаш тӀоаГГарг тӀо деш. Дахь - мехка а халкъанна а гӀулаьх дара оарцагӀа воаллаш из хилар. Лаьттан тӀехь ваханн ше мел воаккхача хана наха накъаволлаш, царна цӀенача лагара хьаьнала гӀулаьх деш ваха вехза саг, яхь мийан долаш дукха стихаш и Хасмохьмада, ду дакъе кхьаьста хьоаннае я цун «Кьона оаз» яха стихотворени. «ГӀулаьх» яхача стихотворени тӀа цо аьннад:

Хье вьача халкъанна
Хьаьнала хьо вахе —
Хога да хьай ирала дакъа...

Исторически гаьнгара хана деиз кхача кхьамашцара доттагӀал хьаттдолаш, царна эаза гӀулаьхаш леладара тӀакхуур вайзах хинна хилар дика гуш ва ноҳчий поэт Эдилов Хасмохьмад.

Цкъа сердалл ше яьлар
Кхоагаяь бийса,
Бакъда, из ялаизар
Малхбоалехьара.

Малхбоалехьара 1917-чу шеран октябрь беттарча ду исторически бус Россе масце мийнге кхоачаш Нева хи тӀара «Аврора» ювлаш лийлха сердало я автора ювцар.

Эдилов Хасмохьмад поэтически кхолларе геттара йоккха мотттиг дІалоаш тӀемах язъьяча стихаша. Севетски салтечун, майралах, Дала-межкашарча боккхачу безамах, фашисташшарча гоамалах хьайиззя я уж стихаш. Бувцаш бола мотт говзен шӀенем хиларга диллача е, ешачун дог хиларга тохалолитаран тактера диллача а эггара толашагӀа ларкӀа мегаргбйолаш я патриотически интернационализмаш уйлах йизза йола «Ліьстан хозна» яха Эдилова стихотворени.

Эдилова поэтически кхолларе кхьаьста дика белгалдолаш да вахарг бакъдар хьаллоаниш, коммунистически идеалаш тӀоаГГарг тӀо деш. Дахь - мехка а халкъанна а гӀулаьх дара оарцагӀа воаллаш из хилар. Лаьттан тӀехь ваханн ше мел воаккхача хана наха накъаволлаш, царна цӀенача лагара хьаьнала гӀулаьх деш ваха вехза саг, яхь мийан долаш дукха стихаш и Хасмохьмада, ду дакъе кхьаьста хьоаннае я цун «Кьона оаз» яха стихотворени. «ГӀулаьх» яхача стихотворени тӀа цо аьннад: